

[Time: 2 ½ Hours]

[Marks:75]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B: 1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate full marks.

1. A) Fill in the blanks by choosing the correct option (any eight)

08

- i) Pace of globalization picked up in the quarter of the _____ twentieth century.
(second, third, fourth)
- ii) _____ means elimination of the control of the state over economic activities.
(privatization, liberalization, globalization)
- iii) UDHR has _____ articles.
(26, 30, 40)
- iv) Right protected by Article 32 are called _____.
(human rights, fundamental rights, constitutional rights)
- v) Land, Water are _____ factors in the ecosystem.
(changing, abiotic, complex)
- vi) _____ refers to the study of the habitations of organisms.
(environmental, biology, ecology)
- vii) School, workplace and religious institutions are _____ agents of socialization.
(primary, economic, secondary)
- viii) At the base of Maslow's pyramid are _____ needs.
(safety, physical, esteem)
- ix) Stress could be _____.
(controlled, avoided, managed)
- x) Maslow's needs are arranged _____.
(linearly, horizontal, vertically)

B) State whether the following statements are True or False. (any seven)

07

- i) The objective of private sector is to promote public welfare.
- ii) In corporate farming, farmers establish private companies to increase their income.
- iii) Writs can be issued by any court.
- iv) Environmental damage increases the impact of floods and other disasters.
- v) Preventive detention allows the police from arresting the innocent.
- vi) Ecology is synonymous with environment.
- vii) Family is the most important agent of socialization.
- viii) Stress aggravates diabetes.
- ix) Maslow's theory is on human motivation.
- x) Self – actualisers are perfect people without any flaws.

2. Explain in detail the concept of migration along with causes of migration.

15

OR

Discuss the role of globalization in the Indian agrarian sector.

3. Describe the provisions of the Universal Declaration of Human Rights.

15

OR

What is sustainable Development? State its components.

(P.T.O)

4. Enumerate the role of agents of socialization in the personally development of an individual. 15

OR

What are values? Explain the various types and significance of values.

5. What are the effects of stress? Suggest various strategies to reduce stress. 15

Write short notes on: **(any three)**

- i) Farmers suicide
- ii) Right to Equality
- iii) Ecosystem
- iv) Aggression and stress
- v) Stress coping mechanisms

[वेळ: २½ तास]

[गुण: ७५]

- सूचना: १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 ३. आवश्यकता वाटल्यास इंग्रजीमधील प्रश्नपत्रिका पहावी.

१. अ) योग्य पर्याय वापरून गाळलेल्या जागा भरा. (कोणतेही आठ)

१. विसाव्या शतकातल्या _____ पाव भागात जागतिकीकरणाचा वेग वाढला.
(दुसऱ्या, तिसऱ्या, चौथ्या)
२. राज्याच्या आर्थिक व्यवहारांवरील नियंत्रण संपल्याच्या प्रक्रियेला _____ म्हणतात.
(खाजगीकरण, उदारीकरण, जागतिकीकरण)
३. मानवी हक्कांचा वैश्विक जाहीरनामा _____ कलमांचा आहे.
(२६, ३०, ४०)
४. कलम ३२ ने संरक्षित केलेल्या हक्कांना _____ म्हणतात.
(मानवी हक्क, मूलभूत हक्क, घटनात्मक हक्क)
५. पर्यावरणीय व्यवस्थेमध्ये भुमी आणि जल हे _____ घटक आहेत.
(बदलते, अजैविक, गुतागुतीचे)
६. जीवांच्या अधिवासाच्या अभ्यासाला _____ म्हणतात.
(पर्यावरण, जीवशास्त्र, जैविक परिस्थितीकी)
७. शाळा कामाची जागा आणि धार्मिक संस्था या सामाजिकरणाचे _____ घटक आहेत.
(प्राथमिक, आर्थिक, दुय्यम)
८. मॉस्लोच्या पिरॅमिड च्या तळाला _____ गरजा आहेत.
(संरक्षणविषयक, शारीरिक, आत्माभिमान)
९. ताण _____ येतो.
(नियंत्रित करता, टाळता, प्रबंधित)
१०. मॉस्लोने सांगितलेल्या _____ गरजा प्रकारे मांडल्या आहेत.
(एकरेषित, आडव्या, उभ्या)

(पुढील पान)

ब) पुढील विधाने चुक कि बरोबर आहेत ते लिहा. (कोणतेही सात)

०९

१. खाजगी क्षेत्राचा उद्देश सामाजिक कल्याणाला प्रोत्साहन देणे आहे.
२. उधमीशेतीमध्ये शेतकरी हे त्यांचे उत्पन्न वाढविण्यासाठी खाजगी कंपन्या स्थापन करतात.
३. कोणतेही न्यायालय रीट (writs) आदेश देऊ शकते.
४. पर्यावरण न्हासामुळे पूर आणि इतर आपत्तींचा प्रभाव वाढतो.
५. प्रतिबंधक स्थानबद्धतेच्या अधिकारांमुळे पोलीस एखाद्या निरपराध्याला अटक करू शकतात.
६. जैविक परिस्थितीकी ही पर्यावरणाला समानार्थी आहे.
७. कुटुंब हा सामाजीकरणाचा सगळ्यात महत्वाचा घटक आहे.
८. ताणामुळे मधुमेह वाढतो.
९. मॉस्लोचा सिद्धांत हा मानवी अभिप्रेरण सिद्धांत आहे.
१०. अभिपुर्ती मध्ये यशस्वी झालेल्या व्यक्तींमध्ये कोणतेही दोष नसतात.

प्र.२ स्थलांतराची संकल्पना विस्तृतपणे स्पष्ट करून त्याचे प्रकार आणि कारणे सांगा.

१५

किंवा

भारतीय कृषिक्षेत्रातील जागतिकीकरणाच्या भुमिकेची चर्चा करा.

प्र.३ मानवी हक्कांच्या वैश्विक जाहीरनाम्याच्या तरतुदींचे वर्णन करा.

१५

किंवा

शाश्वत विकास म्हणजे काय? त्याचे घटक सांगा.

प्र.४ माणसाच्या व्यक्तिमत्त्व विकासातील सामाजीकरणाच्या माध्यमांची भुमिका स्पष्ट करा.

१५

किंवा

मूल्ये म्हणजे काय? मूल्यांचे वेगवेगळे प्रकार आणि महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.५ ताणाचे परिणाम काय आहेत? ताण कमी करण्यासाठी विविध उपाय सूचवा.

१५

किंवा

टीपा लिहा (कोणत्याही तीन)

१५

१. शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या
२. समतेचा हक्क
३. पर्यावरणीय व्यवस्था
४. आक्रमकता आणि ताण
५. ताणाशी जुळवून घेण्याच्या युक्त्या